

MIGRACIJOS DEPARTAMENTO PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJOS PRIEGLOBSČIO SKYRIUS

PAŽYMA APIE KRIKŠČIONYBĘ PRIĖMUSIŲ ASMENŲ PADĖTĮ AZERBAIDŽANO RESPUBLIKOJE 2018-03-30 Nr. AZE-15/6-11

Vilnius

Prieglobsčio skyriaus Informacinis centras 2018-03-13 d. gavo šį paklausimą: Ar Azerbaidžane yra persekiojami į krikščionybę atsivertusieji asmenys?

Su paklausimu susijusi informacija išdėstyta žemiau.

Azerbaidžanas yra sekuliari valstybė, kurioje religija pagal Konstituciją neturi vaidmens politiniame gyvenime, o pati valstybė pasižymi vienu žemiausių religingumo lygiu visame islamo pasaulyje su itin aukštu jokios religijos neišpažįstančių asmenų lygiu. Jungtinių Amerikos Valstijų valstybės departamento 2016 m. ataskaitoje apie Azerbaidžaną rašoma, kad islamiškasis identitetas dažniau siejamas su kultūra ir etniškumu nei religija.¹ 2017 m. liepos mėnesio duomenimis, Azerbaidžane gyveno 9.9 mln gyventojų, iš kurių 99.6 % sudarė musulmonai (65 % šiitai ir 35 % sunitai), apie 3 % sudarė įvairių denominacijų krikščionys,² kurių didžiausia grupė yra ortodoksai – etniniai rusai ir gruzinai.³

Tyrimo metu nebuvo rasta daug nuorodų į atsivertusių į krikščionybę asmenų padėtį Azerbaidžane, daugiausiai rašoma apie bendrą krikščionių situaciją.

Bendra religinės laisvės padėtis

Savo naujausioje 2017/2018 m. ataskaitoje tarptautinė žmogaus teisių gynimo organizacija *Amnesty International* iš viso nemini religinio persekiojimo apžvelgdama bendrą žmogaus teisių padėtį šalyje⁴. Kita autoritetinga žmogaus teisių organizacija *Human Rights Watch* religinę temą mini tik vyriausybės kritikų padėtį aprašančioje dalyje ir tai nėra susiję nei su krikščionimis, nei konvertitais.⁵

¹ U.S. Department of State, *Azerbaijan*, 2016, <<https://www.state.gov/documents/organization/171683.pdf>>, žiūrėta 2018-03-19.

² Index Mundi, *Azerbaijan Demographics Profile 2018*, <https://www.indexmundi.com/azerbaijan/demographics_profile.html>, žiūrėta 2018-03-16.

³ WorldAtlas, *Religious Beliefs In Azerbaijan*, <<https://www.worldatlas.com/articles/religious-beliefs-in-azerbaijan.html>>, žiūrėta 2018-03-16.

⁴ Amnesty International Report 2017/18 - The State of the World's Human Rights – Azerbaijan, <<https://www.ecoi.net/en/document/1425123.html>>, žiūrėta 2018-04-03.

⁵ Human Rights Watch, World Report 2018 – Azerbaijan, <<https://www.ecoi.net/en/document/1422237.html>>, žiūrėta 2018-04-03.

JAV Valstybės departamento pažymyje cituojama krikščioniška nevyriausybinė organizacija *World Watch Monitor* rašo apie religinę padėtį Azerbaidžane 2016 m. Pažymyje nurodoma, kad du bažnyčios vadovai pietiniame Aliabad kaime buvo nubausti 1500 manatų dydžio bauda, kuomet policija surengė reidą į maldos susirinkimą jų namuose ir sulaikė 30 dalyvių. 2016 m. gruodžio 12 d. teismo sprendimu šie du religiniai lyderiai buvo įpareigoti nerengti religinių susirinkimų savo namuose, nebent jie gautų oficialų leidimą ir užsiregistruotų oficialiai. Priešingu atveju, jų lauktų „rimtesnės pasekmės“. Nacionalinė televizija pranešė, kad šie sulaikymai vyko „nelegalios religinės veiklos“ ir „nelegalių religinių doktrinų platinimo“ pagrindu.⁶

Vietiniai stebėtojai tvirtina, kad religinių aktyvistų, kuriuos jie pripažįsta politiniais kaliniais, yra 86. Jiems iš krikščionių priskiriami baptistai.⁷

Forum 18 naujausioje ataskaitoje rašo apie tai, kad JT pasmerkė Azerbaidžano kalėjimų sistemą 2016 m. ataskaitoje:

„[Jungtinių Tautų neteisėto sulaikymo] darbo grupė pastebėjo, kad žmogaus teisių gynėjai, žurnalistai, politiniai ir religiniai lyderiai ir toliau yra reguliariai suimami remiantis kriminaliniais ir administraciniais kaltinimais.“

Nurodoma, kad sulaikyti asmenys **buvo kankinami, bet tarp minimų kankintų religinių lyderių figūruoja musulmonai** – apie krikščionis nekalbama. Rašoma apie priteistas kompensacijas tokioms neteisėto sulaikymo aukoms⁸

Organizacija *OpenDoors*, besirūpinanti persekiojamų krikščionių situacija 60 valstybių, rašė, kad pagrindinės krikščionių persekiojimo priežastys Azerbaidžane yra islamiškasis ekstremizmas ir „diktatoriška paranoja“, o Azerbaidžanas yra viena iš 50 pasaulio valstybių, kur krikščionys yra persekiojami valstybiniu lygiu. Taip pat krikščionys jaučia spaudimą iš islamistų radikalų pusės. Taip pat pastebima, kad Azerbaidžano valdžia itin stipriai ėmė kontroliuoti religiją, oficialūs patikrinimai vis griežtesni, ypač kaimo vietovėse.⁹

Prieš kelerius metus anonominis Azerbaidžane gyvenančio protestanto skundas buvo pasiekęs už religinę laisvę kovojančią Norvegijos žmogaus teisių organizaciją „Forum 18“:

„Mūsų valdžia atsargiai žaidžia žaidimą, kad neva egzistuoja religinė laisvė ir gerbiamos mažumos religijos. Kiekvieną kartą, kuomet religinė delegacija vyksta į užsienį ar užsieniečiai, besidomintys religija nori susitikti su vietiniais tikinčiaisiais, valdžia kartu atsiveda ir valstybės patvirtintų Kaukazo musulmonų komisijos, Rusijos ortodoksų bažnyčios ar Kalnų žydu atstovus. Nejaugi niekas neklausia kur yra protestantai krikščionys? Dabar mes esame jau didelė bendruomenė ir čia esame jau daugiau nei šimtmetį. Ir kaip dėl nepriklausomų musulmonų ar kitų tikėjimų atstovų?“

⁶ U.S. Department of State, *Azerbaijan*, 2016, <<https://www.state.gov/documents/organization/171683.pdf>>, žiūrėta 2018-03-19.

⁷ United States Department of State, *2016 Report on International Religious Freedom - Azerbaijan*, 15 August 2017, available at: <http://www.refworld.org/docid/59b7d8e83.html> [accessed 30 March 2018]

⁸ Forum 18, *AZERBAIJAN: Torture unpunished; compensation for imprisonment*, 2017-08-22, http://www.forum18.org/archive.php?article_id=2309>, žiūrėta 2018-04-03.

⁹ OpenDoors USA, *Azerbaijan*, <<https://www.opendoorsusa.org/christian-persecution/world-watch-list/azerbaijan/>>, žiūrėta 2018-04-03.

Mes, protestantai, esame Azerbaidžano piliečiai, bet niekas mūsų nesiklauso. Nerašytas įstatymas sako, kad musulmonai reprezentuoja 95 procentus populiacijos, todėl kiti tikėjimai, kartu ir protestantizmas, turėtų būti ignoruojami. Spauda, policija ir slaptoji tarnyba mato krikščionybę kaip gyventojų priešą, dirbantį Rusijai, Armėnijai ir kai kuriems kitiems „priešams“. Baimė vyrauja.“¹⁰

„Forum 18“ aprašė 2004 m. gruodžio mėnesį asmenį, kuriam 18 metų ir kuris neturi jokio dokumentų bei registracijos, kadangi tėvai jam nori skirti krikščionišką vardą:

„Nepaisant nuolatinių jo¹¹ tėvų pastangų, kurie yra baptistai, vietinis civilinės registracijos biuras nuolat atsisako išduoti gimimo liudijimą, kadangi jie nenori registruoti vaikų su krikščioniškais vardais. „Mes gavome laiškus iš kaimo gyventojų ir 98 procentai yra prieš krikščioniškų vardų registravimą“, 2004 m. gruodžio 1 d. teigė regioninio centro Zakataloje registracijos centro darbuotoja Aybeniz Kalashova.“¹²

2005 m. JAV ataskaitoje apie žmogaus teisių padėtį rašoma, kad po pakartotinių kreipimųsi gimimo liudijimas vis dėlto buvo Zakalatos pareigūnų išduotas baptistams tėvams, kurie norėjo vaikui suteikti krikščionišką vardą. Taip pat rašoma, kad šiame rajone gyvenantys gruzinai patvirtino, kad šioje vietovėje itin sunku užregistruoti vaiką neazerišku vardu.¹³

Pastebėtina, kad nebuvo rasta ortodoksų pozicija religinio persekiojimo klausimu, taip pat nebuvo rasta ortodoksų persekiojimo atvejų. Tuo tarpu JAV Valstybės departamento pažymoje nurodoma, kad 2016 m. spalį popiežius Pranciškus apsilankė Azerbaidžane, susitiko su musulmonų, žydų, Rusijos ortodoksų bažnyčios lyderiais, taip pat aukėjo šv. Mišias mažai valstybės katalikų bendruomenei. Spauda pranešė, kad popiežius pozityviai atsiliepė apie religinės tolerancijos tradiciją Azerbaidžane ir išvengė viešos diskusijos apie religines problemas ar kitus žmogaus teisių iššūkius.¹⁴

Informacija apie atsivertusiųjų padėtį

Pažymėtina, kad įstatymas draudžia užsieniečiams užsiimti misionieriška veikla. Bet nedraudžia to daryti piliečiams. Užsieniečio ar asmens be pilietybės misionieriškos veiklos atveju, įstatymas numato baudą – laisvės atėmimą nuo 1 iki 2 metų.¹⁵

Jungtinių Valstijų valstybės departamento 2016 m. ataskaitoje apie religinę laisvę Azerbaidžane paminima, kad yra užfiksuota visuomeninės diskriminacijos, paremtos religine

¹⁰ Forum 18, *COMMENTARY: Azerbaijan's democracy "is being sold for oil"*, 2005-01-05, <http://www.forum18.org/archive.php?article_id=482>, žiūrėta 2018-03-16.

¹¹ Kalbama apie Luką Eyvazovą, gyvenantį Aliabad kaime, turinčiame 10 000 gyventojų, kuriame didžioji dalis gyventojų yra Ingilo mažuma – etniniai gruzinai, į islamą atsivertusių prieš kelis šimtmečius, dalis. Kaimo mečetė yra vienintelė registruota religinė bendruomenė, o trys baptistų bendruomenės neturi registracijos, todėl veikia nelegaliai. Šaltinis: *Forum 18, AZERBAIJAN: The boy who (officially) doesn't exist*, 2004-12-01, <http://www.forum18.org/archive.php?article_id=466>, žiūrėta 2018-03-16.

¹² *Forum 18, AZERBAIJAN: The boy who (officially) doesn't exist*, 2004-12-01, <http://www.forum18.org/archive.php?article_id=466>, žiūrėta 2018-03-16.

¹³ U.S Department of State, *International Religious Freedom Report 2005* <https://www.state.gov/j/drl/rls/irf/2005/51540.htm>

¹⁴ United States Department of State, *2016 Report on International Religious Freedom - Azerbaijan*, 2017-08-15, <<https://www.state.gov/documents/organization/171683.pdf>>, žiūrėta 2018-03-14.

¹⁵ United States Department of State, *2016 Report on International Religious Freedom - Azerbaijan*, 15 August 2017, available at: <http://www.refworld.org/docid/59b7d8e83.html>

priklausomybe, atvejų. **Visuomenėje neigiamai žiūrima į atsiverčiančius iš islamo į kitą religiją** ir demonstruojamas priešiškus grupėms, užsiimančioms misionieriška veikla, ypatingai evangeliniams krikščionims, tačiau plačiau šių reiškinių apraiškos nedetalizuojamos.¹⁶

Buvęs Azerbaidžano baptistų sąjungos generalinis sekretorius, dėl persekiojimo baimės nuo 2009 m. gyvenantis Jungtinėje Karalystėje, Revas Elnuras Rebijeas teigė, kad dėl **atsivertimo į krikščionybę jis buvo atleistas iš darbo**. Savo situaciją interviu formate jis komentavo taip:

„Labai sudėtinga krikščionims išgyventi. Plačiojoje visuomenėje žmonės mano, kad tu įžeidi musulmonų tikėjimą tapdamas krikščionimi. Krikščionybė matoma kaip svetimas tikėjimas ir tu tampi priešu visiems – žmonės bijo net kalbėti su tavimi.

Giminių santykiai Azerbaidžane yra labai artimi, bet kai tampi krikščionimi, visa šeima jaučiasi sugėdinta. Jie izoliuoja tave ir jie nebenori tavęs daugiau matyti. Dažnai krikščionys atleidžiami iš darbų ir, jei žmonės žino, kad esi krikščionis, niekuomet tau nebus pasiūlytas darbas.

Kai aš tapau krikščionimi 2001 m., aš netekau darbo ir visi kolegos atsuko man nugarą. Vidaus reikalų agentas prieš mane padėjo nuotraukas rodančias, kur aš einu į bažnyčią, ir pasakė, kad jie mane atleido, kadangi aš esu krikščionis. Aš pasakiau jam, kad tai yra prieš įstatymą, kadangi konstitucija sako, kad mes esame laisvi išpažinti bet kurią tikėjimą. Jis atsakė, kad tai yra musulmoniška šalis, taigi jam nesvarbu. Visi buvo prieš mane.”

Paklaustas apie persekiojimą, jis atsakė:

„Kiekvieną dieną mano draugai yra persekiojami, ypač jei jie aktyviai įsitraukę į institucinę veiklą. Yra skirtingos persekiojimo rūšys: iš visuomenės, šeimos ir valstybės. Viena jauna šeima, turėjusi krikščionišką knygyną, buvo žiauriai sumušta, beveik iki mirties, dėl ko jie turėjo išvykti iš šalies.“¹⁷

OpenDoors, praplėsdama persekiojimo prasmę, rašė:

„Priminsime, kad, remiantis tarptautine labdaros, žmogaus teises ginančios, krikščioniškos organizacija „OpenDoors“, Azerbaidžane krikščionybė yra persekiojama ir spaudžiama. Daugybė krikščionių negali susirasti ar išsaugoti darbo, juos nuolat seka spectarnybos, kuriuos kartu su policija turi svarbų vaidmenį, bet be jų yra ir religijos reikalų komitetas, kuris kontroliuoja beveik viską. Tuo labiau, vietinių krikščionių skaičius ir toliau auga ir kai kurie, nepaisant rizikos, aktyviai užsiima propagandine veikla.

Be to, pabrėžiama, kad beveik visos protestantų konfesijos Azerbaidžane ir toliau išlieka neturinčios teisinio statuso, o privatūs namai negali būti naudojami religiniams ritualams. Dėl to religinės bendruomenės, neturinčios registracijos, susiduria su problemomis su Azerbaidžano policija. Protestantiškosiose bažnyčiose Azerbaidžane vykdomi reidai, o bažnyčių lyderiai yra areštuojami ir baudžiami.

¹⁶ U.S. Department of State, Azerbaijan, 2016, <<https://www.state.gov/documents/organization/171683.pdf>>, žiūrėta 2018-03-14.

¹⁷ Evangelical Alliance, *Covert Christianity in Azerbaijan – interview with Rev Elnur Jabiyev*, 2013-07-19, <<http://www.eauk.org/current-affairs/politics/covert-christianity-in-azerbaijan-interview-with-rev-elnur-jabiyev.cfm>>, žiūrėta 2018-03-16.

Krikščionių priespauda aiškinama ne tik religiniu faktoriumi, bet ir nacionalistiškai/etniškai. Tokiu būdu azerbaidžaniečiai tikintieji krikščionys laikomi išdavikais, kadangi krikščionybė asocijuojasi su Armėnija, kuri yra „mirtinas priešas“ Azerbaidžanui, pažymima organizacijos pranešime.“¹⁸

PASTABA. Ši pažyma parengta pagal bendrąsias Europos Sąjungos gaires dėl informacijos apie kilmės šalis apdoravimo remiantis atrinktais viešai skelbiamais informacijos šaltiniais. Informacija buvo renkama, įvertinta ir apdorota per pažymai parengti skirtą terminą. Šis dokumentas nėra ir negali būti išsamus. Be to, šis dokumentas negali nulemti sprendimo dėl konkretaus prašymo suteikti prieglobstį. Pažymyje nėra pateikiama Migracijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos nuomonė ir ja nėra daroma joks politinis pareiškimas.¹⁹

¹⁸ OpenDoors USA, Azerbaijan, <<https://www.opendoorsusa.org/christian-persecution/world-watch-list/azerbaijan/>>, žiūrėta 2018-04-03.

¹⁹ Common EU Guidelines for processing Country of Origin Information (COI), April 2008, ARGO project JLS/2005/ARGO/GC/03)